

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוז
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום ראשון א' אלול תשע"ח | דף היומי בבלי: מנחות ב.
דף היומי בהלכה: מסעיף י"ז עד סימן ש"כ אמצע סעיף א' הגה "ובמקום שנהגו".
מוסר: נפוצות ישראל מתחילת פרק ח' עד (אמצע קטע) "והנה על מידת הברכה".
קנין חכמה הלימוד השבועי: פרק יג עד פרק טו.

הדף היומי בהלכה

האם מותר לנער מפה עם פירורים במקום שיש רוח?

לנער מפה עם פירורים במקום שנושבת בו רוח, ויש מהאחרונים שהקלו בדבר; ובמשנה ברורה כתב: "ולא ראינו מי שחושש לזה". ולכן, מותר לשפוך מים לאוויר, אף כשהרוח מפזרתם; ומותר לרסס תרסיס להפצת ריח טוב, וכיוצא בזה. ויש מהאחרונים שפירשו את כוונת הירושלמי עצמו באופן אחר. [שו"ע שיט, יז, משנ"ב סז, וביה"ל ד"ה מפזר; ביאורים ומוספים דרשו, 70; וראה עוד שם]

אחת מל"ט מלאכות האסורות בשבת, היא מלאכת 'הזורה'. הזרייה נעשית לאחר הדישה, בעזרת הרוח; דהיינו, שבזמן שנשבה רוח היו זורקים את התערובת של גרגירי התבואה והפסולת לאוויר, והרוח נשאה את הפסולת הקלה, בעוד הגרגירים, הכבדים יותר, נפלו על הקרקע במקום הזרייה. ובירושלמי אמרו שפיזור של כל דבר בעזרת הרוח, אסור משום מלאכת הזורה, אף כשאין בכך הפרדה של פסולת; וכן פסק הרמ"א. ולפי זה אסור, לדוגמה,

הדף היומי בהלכה

איזה משקה אסור לשתות בשבת?

לסחיטה, לייצור שמן ויין - אסור בכל אופן לשתות את המשקה היוצא מהם. ופירות שרובם מיועדים לאכילה - אם הביאם לביתו על מנת לסוחטם, או שהביאם לביתו ללא כוונה ברורה, אסור לשתות את המשקה שיצא מהם בשבת; אך אם הביאם לביתו על מנת לאוכלם, מותר לשתות. [שו"ע שכ, א, ומשנ"ב א, ג וז; ביאורים ומוספים דרשו, 2]

סחיטת פירות, אסורה בשבת משום איסור 'מפרק', שהוא תולדה של מלאכת 'הדש'. יש שהסחיטה אסורה מן התורה, ויש שאסורה מדרבנן. וגזרו חכמינו ז"ל שלא לשתות משקה שיצא מהפרי בשבת עצמה, אף אם הפרי נסחט מאליו ולא בידי אדם, מחשש שאם יהיה מותר בשתייה, יכשלו בסחיטתו 'בידים' על מנת לשתות. וחילקו חז"ל בין סוגים שונים של פירות: זיתים וענבים, אשר רובם מיועדים

הדף היומי בהלכה

האם מותר לשתות מיץ שהצטבר בתחתית צלחת של סלט פירות?

לשתות את המיץ בשעת האכילה, כיון שהוא טפל לפירות עצמם ונחשב כחלק מהאוכל, ולא כמשקה; אך אם נותר מיץ בצלחת לאחר גמר האכילה - תלוי הדבר המחלוקת הנ"ל: לדעת הסוברים שדין פירות הדר כזיתים וענבים, אסור לשתות, ולדעת הסוברים שדין כפירות שרובם מיועדים לאכילה, מותר לשתות. [ביאורים ומוספים דרשו שכ, 2 ו4; וראה שו"ע שם, 1]

בהמשך לאמור: נחלקו הפוסקים בנוגע לפירות הדר - תפוזים, אשכוליות, ודומיהם - אם בזמננו, שדרך רבים לסוחטם, דינם כזיתים וענבים, או שדינם כפירות שרובם מיועדים לאכילה. וכן נחלקו בנוגע לאכילת אשכוליות - אם מותר לאוכלה בעזרת כפית, כאשר תוך כדי לחיצת הכפית על בשר הפרי נסחט הפרי. וסלט פירות הדר שיצא ממנו מיץ והצטבר בתחתית הצלחת - מותר לכל הדעות

הרב מפוניבז' זצ"ל הקשה קושיא חזקה: אם דוד המלך ע"ה מבקש לשבת בבית ה' כל ימי חייו - איך הוא מסתפק אחר כך ב'לבקר בהיכלו'! "את התירוץ" - אמר הרב זצ"ל - "הבנתי בלונדון!..."

"איך יעלה על הדעת לשוחח עם החוקר מסידיני, כשיש לנו עשרים דקות בלבד לעיין בכתבי היד!"

התאושש יומיים ועכשיו הוא מחכה שיפתחו השערים. ואכן השערים נפתחו והזמינו אותנו פנימה. הספרן הניח על השולחן את אחד הכתבים שביקשתי, ועל השולחן האחר את הכתבים שביקש החוקר מאוסטריה. היינו אז כבר באמצע שיחה. החוקר הוא מהעיר סידני, ולי יש שם מכרים והוא מכיר אותם. התעניינתי בשלומם. מה מעשיהם? מה חדש אצלם? אבל, הרי לא יעלה על הדעת להמשיך בשיחה, יש לנו עשרים דקות בלבד! ועלינו לנצל אותן כדי להסתגל לכתב, לעיין, למצוא דבר חידוש, לדלות מרגליות. בעוד עשרים דקות יבוא הספרן ויקח את הכתבים, האוצר יגנו וההזדמנות הנדירה תחלוף. זו משמעות הבקשה 'לבקר בהיכלו'. אפילו שיושבים בבית ה' כל החיים, אנו מבקשים שנזכה להתייחס ולייקר כל רגע כאילו הוא ביקור קצר ויקר ערך, הזדמנות שלא תחזור! כך צריכה להיות הרגשתנו, סיים הפוניבז'ער רב, כשאנחנו יושבים מול הגמרא, ששעה זו לא תחזור וכל רגע ורגע הוא ביקור חדש. אפשר להוסיף ולומר זאת גם על חודש אלול, חודש הרחמים והסליחות, שכל רגע ורגע בו יקר לאין ערוך, ועת רצון הוא להתקרב לאבינו שבשמים. הבה ננצל את הרגעים הללו. כל תפילה ותפילה בימים אלו, כל לימוד תורה, שיעור תורה שאנו משתתפים בו, יקבלו אצלנו תוספת חיזוק בכמות ובאיכות, ונזכה להתברך באלול נפלא ובשנה טובה!

יצחק פוקס

היום מתחילים לומר בסוף תפילת שחרית, ופעם נוספת לאחר מנחה או מעריב - איש איש כפי מנהג קהילתו - את מזמור כ"ז בתהילים 'לדוד ה' אורי וישעי'. פרק תהילים זה ילווה אותנו למשך חודש אלול עד אחרי החגים הבאים עלינו לטובה, שמוזכרים בו ברמז, וכן שאר פסוקים של עניני אמונה ביטחון ותפילה לה' שאמר דוד המלך. ההתבוננות בפרק תהילים זה יכולה לתת לנו משנה כח לעבודת ה'אלול' וחיווק בדברים הנצרכים לכך.

אחד מן הפסוקים הוא בקשתו של דוד המלך לשבת בבית ה' כל ימי חייו ולחזות בנועם ה', כשלבסוף הוא מבקש: 'לבקר בהיכלו'. בספר הנפלא 'הגדת' מובאת קושיא שהקשה הרב מפוניבז' זצ"ל: אם דוד המלך רוצה להשתכן שם כל ימי חייו - איך הוא מסתפק אחר כך ב'לבקר בהיכלו'?

את התירוץ, אמר הרב מפוניבז', הבנתי בלונדון. יש שם מוזיאון עם כתבי יד נדירים מימי רבותינו הראשונים, הם כמובן טמונים וספונים מכל משמר, ולא לכל אדם ניתנת הרשות לראותם ולא בכל עת. יש להירשם, להוכיח שאתה בעל ענין, רב או חוקר; לציין באיזה כתב יד אתה מעוניין לעיין, ורק אחרי כל זה, קובעים לך זמן, עשרים דקות בלבד!

גם אני, מספר הרב כהנמן, ביקשתי לעיין בכתבי הראשונים. כשהלכתי לשם פגשתי חוקר שהגיע מאוסטריה. הוא טס עשרות שעות, הגיע בשבוע שעבר,

ענינא דיומא - חודש אלול

לא תקעו בשופר בחודש אלול לאחר שחרית - האם לתקוע לאחר מנחה?

עצרת, בחו"ל), פעמיים בכל יום, לאחר תפילת שחרית ולאחר תפילת מנחה או ערבית (- למנהגים השונים), את פרק כז שבתהילים - 'לדוד ה' אורי וישעי', ויש גם מעדות מהספרדים שנהגו לאומרו לאחר תפילת שחרית. [שו"ע תקפא, א, ומשנ"ב ב-ג; ביאורים ומוספים דרשו, 4 ו-6]

מנהג האשכנזים לתקוע בשופר בחודש אלול לאחר תפילת שחרית, וכשלא תקעו - נחלקו הפוסקים אם יתקעו לאחר תפילת מנחה; והמתפלל ביחידות אינו חייב בתקיעה זו. עוד נהגו האשכנזים לומר מראש חודש אלול ועד הושענא רבה (או שמיני

הסיפור היומי

אחד ממנהלי בתי הדין בירושלים סיפר, שיום אחד כשיצא מחדרו ראה את הרה"צ רבי יצחק דוד גוטפרב זצ"ל יושב בחדר ההמתנה. הוא שאל אותו למבוקשו, אך רבי יצחק דוד התחמק מלהשיב...

"איך מרגישים אנשים שעומדים לפני דין"

שעה, ומעשן כבר לפחות עשר סיגריות מתוך עצבנות... ובאמצע ניגש לטוען שלו ואומר לו: "טען כך, טען כך וכך..."
"לשם כך הגעתי הנה, כדי לחוש כיצד מרגישים אנשים שעומדים לפני דין, ולראות איך להתכונן לדין הגדול ביום הדין", סיים רבי יצחק דוד.
(ע"פ 'קדוש אלול')

סיפר אחד ממנהלי בתי הדין בירושלים עיה"ק, שיום אחד כשיצא מחדרו ראה את הרה"צ רבי יצחק דוד גוטפרב זצ"ל יושב על הספסל בחדר ההמתנה. שאלו מה הוא מחפש במקום, אך הוא התחמק מלהשיב.

לאחר שהפציר בו שוב ושוב, הסכים רבי יצחק דוד להסביר לו, ואמר כי היות והימים ימי אלול, הוא יושב כאן לראות כיצד מתנהגים בעלי הדינים קודם כניסתם לדין... הוא הצביע על אחד מבעלי הדינים שנמצא במקום כבר חצי

'הסבא' לקח אותו לקיר המערבי של בית המדרש, הושיב אותו בשורה האחרונה ואמר לו: "אתה יקירי, שב כאן בשורה האחרונה, אבל השאיפה שלך צריכה להיות להגיע לשם - לשורה הראשונה"

שיחה מיוחדת עם מגיד המישרים הגאון רבי שמואל חיים דומב שליט"א, על השאיפות והרגשות ההתחדשות הנהוצות לכל מבקש ה' החפץ לעסוק בתורתו ולקיים מצוותיו

יעקב א. לוסטיגמן

לשבת על יד המזרח, ואז לקח אותו לקיר המערבי של בית המדרש, הושיב אותו בשורה האחרונה ואמר לו: "אתה יקירי, שב כאן בשורה האחרונה, אבל השאיפה שלך צריכה להיות להגיע לשם, לשורה הראשונה". ואז הוסיף הסבא מסלבודקא ואמר לו: "דע לך, חייל שמתגייס לצבא מתוך שאיפה להפוך לגנרל גדול ואפילו להיות הרמטכ"ל, הוא בוודאי יהיה טוראי טוב, וישרת נאמנה את הצבא ואת המלך מתפקידו כחייל זוטר. אבל אם הוא ירצה להיות טוראי טוב, ויסתפק בלהיות חייל זוטר - אני מסופק מאוד אם יצליח בכך...". לפי דברים אלו אפשר להבין גם את דברי דוד המלך: "אחת שאלתי... שבתי בבית ה' כל ימי חיי" - אני רוצה לשבת בבית ה' בקביעות, וכך אזכה לפחות "לבקר בהיכלו", להיות מבקר קבוע. אבל אם אשאף להיות מבקר קבוע בבית המדרש, גם את זה לא אצליח להשיג. זה הפשט גם בפסוק אחר שאמר דוד המלך ע"ה בפרק קי"ט בתהילים: "אז לא אבוש בהביטי אל כל מצוותיך". מתי לא אבוש? "בהביטי אל כל מצוותיך", אם היעד שלי יהיה להספיק הכל, לא אבוש גם אם אשיג פחות מכך, אבל אם לא אביט אל כל המצוות, אם לא ארצה להשיג את הכל, מי יודע אם אצליח להשיג אפילו מעט שבמעט...

כל בחור שנכנס לשיבה בתחילת זמן אלול, צריך לבוא לשיבה עם רצון ל"שבתי בבית ה' כל ימי חיי", הוא צריך לשאוף גבוה, להיות גנרל גדול, כי השאיפות לגדולות הן הבסיס ההכרחי והחיוני כדי להגיע להישגים הבסיסיים ביותר. והשאיפות הללו נכונות לא רק לבחורי ישיבה, אלא גם לאנשים בוגרים ואפילו לקשישים, שהרי בעבודת ה' אף פעם לא מאוחר מדי.

...

הגאון רבי חיים שמואלביץ, מביא בשם החסיד יעב"ץ, שהיה מגולי ספרד וחיבר ספרים רבים, אמרה נפלאה שחשובה גם היא לבחורי הישיבות ולכל אחד. כתוב בנביא שכשהיו ישראל עולים לבית ה' בירושלים, הנכנסים משער צפון היו יוצאים משער דרום והנכנסים משער דרום היו יוצאים משער צפון. ולכאורה יש להבין למה חשוב כל כך שלא יחזרו באותה הדרך ממנה נכנסו לבית המקדש? אלא אומר החסיד יעב"ץ, שבשלוש רגלים הם באו להיראות פני ה' ולהתעלות בעבודת ה', וכשעוסקים בעבודת ה' צריך לשמור על התחדשות כל הזמן. אם העולים בית ה' יחזרו דרך אותו השער ממנו באו, הרגשת ההתחדשות תפחת, "כבר היינו כאן", הם יאמרו לעצמם, ובעבודת ה' אסור לומר "כבר היינו כאן". בעבודת ה' חייבים להיות כל הזמן עם הרגשה של התחדשות, עם התרגשות חדשה. ומכאן הסבר נוסף לדבריו של דוד המלך עליו השלום. "שבתי בבית ה' כל ימי חיי", אבל שהישיבה הזאת בבית ה', לא תהיה ישיבה עם הרגשה של "כל ימי חיי", של דבר שאנחנו רגילים ומכירים אותו זה מכבר, אלא שבכל יום ובכל רגע תהיה תחושה של "לבקר בהיכלו", של התלהבות והתחדשות מהחידושים הנפלאים שרואות עיניו של מי שמבקר כאן פעם ראשונה. וגם בהסבר זה יש לנו מסר חשוב מאוד לבני הישיבות ולכל מבקש ה'. מי שרוצה להצליח בתורה ובעבודת ה', צריך להתחדש, להתלהב, להתרגש ולשמוח עם כל דבר חדש שהוא לומד. לא לתת לשגרה ולהרגל לשחוק אותנו ולהפוך אותנו לאדישים חלילה אל התורה ואל מצוותיה.

שפטים ושופטים תתן לך (דברים טז, ה)

ידוע מה שמביא רבינו החיד"א מרבי חיים ויטאל זצוק"ל, על מה שנאמר בתורה "שופטים ושופטים תתן לך בכל שערך", שהכוונה היא שהאדם צריך לשים שומרים בכל השערים של גופו, בשערי השמע שהם האוזניים, שערי הראות שהם העיניים, שער הדיבור, הריח וכן הלאה. ולכן גם כתבה התורה את הציווי הזה בלשון יחיד, כי החיוב הוא לא רק על הכלל שישומו שופטים ושופטים בכל עיר ועיר, אלא גם על היחיד שישים שופטים ושופטים בכל שער ושער לגוף שלו. והדברים מקבלים משנה תוקף וחיזוק במיוחד כשאנו ניצבים בתחילת חודש אלול, שזה הזמן בו צריך האדם לשים לבו ביתר שאת וביתר עוז לכל פעולותיו ומעשיו הגשמיים, אם הם על פי ההלכה ואם הם לרצונו של הבורא ברוך הוא.

...

בראש חודש אלול התחלנו לומר "לדוד ה' אורי וישעי", ובתוך הפרק הזה אנו אומרים גם את תפילת דוד המלך ע"ה: "אחת שאלתי מאת ה'... שבתי בבית ה' כל ימי חיי לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו". הפסוק הזה אומר דרשני. מצד אחד מבקש דוד המלך לשבת בבית ה' כל ימי חיי בקביעות וללא הפוגה, ורגע לאחר מכן הוא בעצם מסתפק רק "לבקר בהיכלו", בביקורים קצרים או ארוכים מדי פעם. הכיצד ייתכן כדבר הזה?

ידוע בשם מרנא החפץ חיים שאמר על מה שכתוב "אחת שאלתי", שדוד המלך עבר כידוע הרבה תהפוכות בחייו. הוא היה רועה צאן, אחיו נידו אותו, לאחר מכן היה בבית שאול המלך, בהמשך נרדף על ידו, התחבא ונדד בדרכים ושוב עלה לגדולה ונהיה מלך על ישראל, אלא שאז באו עליו קשיים חדשים בדמות אבשלום בנו, מעשה אמנון, תוכחת נתן הנביא, אדוניה בן חגית ועוד ועוד.

טבע העולם הוא שאנשים משתוקקים בכל פעם למשהו אחר. כשאדם רועה צאן הוא מתפלל שמלאכתו תבוא לו בקלות, כשהוא מלך הוא מבקש להצליח במלכותו, ואולי גם לכבוש ארצות נוספות, כשאדם מכהן כשר צבא הוא מתפלל שיצליח במלחמותיו, וכשהוא מגדל ילדים הוא מתפלל שהם יעלו מעלה מעלה בתורה וביראה. אבל לדוד המלך היתה בקשה אחת מרכזית שאותה הוא ביקש כל ימי חיי: "לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו", כך מבאר מרנא החפץ חיים, ודבריו רק מעצימים את השאלה, הרי מדובר כאן לכאורה בשתי בקשות, פעם הוא מבקש לשבת בקביעות בבית ה', ופעם הוא מבקש רק בביקורים לסירוגין? ועל אלו מקדים דוד המלך ואומר "אחת שאלתי", כלומר שזו בקשה אחת... שמעתי מאחד שסיפר על רבי יעקב יחיאל וינברג, בעל ה'שרידי אש', שכשהוא הגיע לסלבודקא בתור נער צעיר, הוא עבר את מבחן הקבלה לשיבה, ואז לקח אותו הסבא מסלבודקא, תפס בידו והוליך אותו למזרח של בית המדרש. הצביע לו הסבא על בחור שישב בצד ימין של קיר המזרח ואמר לו: "אתה רואה יקירי, זהו עילוי שלם". לאחר מכן הצביע על הבחור שישב לצדו ואמר "זהו חצי עילוי", "הוא שם הוא שלושת רבעי עילוי, וזה על ידו רק רבע עילוי".

הסבא הסביר לו שהבחורים היותר חשובים ויותר מוצלחים עוברים קדימה

היום הראשון ללימודים עבר ב"ה בסדר. נראה שיענקל'ה כבר נרגע. אך הוא - ר' מנדל עצמו - משום מה לא מרוצה. חמיצות פושטת בלבו והוא אינו מבין מדוע. רק בערב, בחזרתו מהשיעור הקבוע בבית הכנסת הוא קלט...

"לא מוכנים להישאר כה!" | הרה"ח ר' אהרן כהן

וביודעו שזהו תפקידו כאבא - שומר נאמן לפיקדון, החליט שהגיע הזמן. "רציתי לספר לך...", אמר כשהוא נושם עמוקות "למה יעזור לך שגם אתה תבין מה שהרב'ה אומר"... הוא לא ידע איך להמשיך להוציא את המילים מהפה, אך הניצוץ שנדלק בעיניו בנו לא הותיר לו ברירה. "המנהל אמר לי שהוא חושב שכדאי שתלמד עוד פעם כהה".

"לא אעלה לכיתה ט' למה? כולם יעלו לכתה ט' ואני אשאר בכתה ח' עם הילדים הקטנים?"
"אמרת קודם שאתה לא נהנה כ"כ בחיידר"
"נכון... לא נכון..."
"אתה כן נהנה בחיידר? כן נהנית כשהרב'ה לימד?"
"כן... אה... לא"

דומיה שררה מספר דקות. הכאב מליבו הקטן עלה וצף על פני השטח. לפעמים נגמרות המילים, כנראה שלפעמים פשוט צריך לדעת לשתוק. הוא קיווה שבנו יעכל ויקלוט, עד כמה שמוחו מסוגל להבין. נראה היה שמשוהו הוא תפס וקלט, אך לא לגמרי. הזמן הוא התרופה הכי טובה, החליט ר' מנדל בעודו מסב את נושא השיחה על הנוף שמולם. למחרת ישבו יחד לדבר אתו על הנושא. לא, הוא עדיין לא הסכים לכך. אך הוא גם לא הגן על דעתו בחמת זעם כאתמול. אחרי כמה ימים של שיחות ובכיות עם דעות מתחלפות לפי מצב הרוח, נראה היה בחוש שהוא השלים עם כך. הוא נשאר כהה. למעשה, לפני פתיחת הלימודים הוחלט בהתייעצות עם המנהל והמלמד מהשנה האחרונה, שיותר יהיה לתועלת באם ייכנס לכתה המקבילה, כך שאמנם יישאר כהה אך תהיה לו יותר התחדשות.

היום הראשון ללימודים כבר עבר. ר' מנדל שמח מאוד לקבל טלפון בהפסקה מהמלמד החדש, שסיפר שיענקל'ה נראה די שמח. כך גם היה נראה כשהוא חזר מהחיידר.

אך משהו קרה לו, לר' מנדל עצמו. בלב פנימה הוא מרגיש הרגשה מתסכלת וחמוצה. הכי מפריע לו, זה שהוא לא יודע אפילו להצביע על הנקודה. למה הוא מתוסכל, מה מפריע לו. בדרך הביתה מהשיעור הקבוע בשטיבל, הוא קלט. יענקל'ה בנו, כמעט שבועיים הרגיש את עצמו מושפל וקטן בגלל העובדה שהוא הולך להישאר כהה. ואני? - כמה שנים כבר אני באותה כהה??... כבר שנים על גבי שנים אני חי את חיי, מחר כמו אתמול. כן, אני לא בכתה גן, ב"ה אני קובע עתים לתורה כל יום עם חברותא קבועה. אך מתי גם אני אעלה כהה?!

למחרת בערב, עת הקדים ברבע שעה את הליכתו לביהמ"ד, לאחר שסיכם עם החברותא על הוספת רבע שעה ללימודים המשותף - הרגיש הרגשה חמימה ונעימה מתפשטת באבריו. כן, גם אני עליתי בכתה.

ר' מנדל לא הבין מה קורה לו. היום הראשון ללימודים עבר ברוך השם בסדר, אפשר אפילו לומר יותר מבסדר. יענקל'ה נרגע כבר, ואפילו נראה שהצליח ליהנות קצת כבר מהחברים החדשים. אך הוא - ר' מנדל עצמו - משום מה לא מרוצה...

לפני שבועיים זה התחיל. מנהל הת"ת הזמינו לשיחה, כשהמזכיר מציין שזה דחוף עוד לפני תחילת שנת הלימודים החדשה. כל העת הוא ניסה להעלות בדעתו, על מה ולמה קראו המנהל, מי לא בסדר. אך על זה הוא לא חשב... אחר מילות נימוס כנהוג, ניגש המנהל לעניין בהמליצו להשאיר את יענקל'ה בנו בן ה-12 ללמוד עוד שנה בכתה ח'.

בתחילה הוא שתק. לא ידע כיצד להכיל את זה. מה להגיב. לא שהוא חשב עד עכשיו שיענקל'ה הוא מהמציניים בכתתו, אך שהמצב הוא עד כדי כך לא עלה על דעתו. המנהל המשיך ואמר שלמלמדים החשובים לא נעים לדבר על דברים שכאלו, על כן זה נופל עליו, והוא מצטער שזה נמשך ונסחב עד עכשיו, שבועיים לפני תחילת השנה החדשה.

לאחר שיחה ארוכה בה הוצאו מהארונות קלסרים מאובקים משנים שעברו, הגיע יחד עם המנהל החשוב להחלטה בה התחילה השיחה. לטובת עתיד הילד חובה עליהם וזכות היא לו שישאר עוד פעם ללמוד בכתה ח'. המנהל הוסיף בהדרכה מניסיונו איך לספר זאת בבית ואיך להעביר זאת לילד. ובברכה לבבית לנחת מיענקל'ה ומכל צאצאיו נפרד ר' מנדל מהמנהל, ונשרך לביתו להעביר את הבשורה ה...

בתום שיחה לא ארוכה הבינה נוות ביתו שזו המציאות, ובאם הצלחת הילד באמת מול עיניהם עליהם ללכת על זה בלי לחשוב מה יאמרו החברים ומה יחשבו השכנים.

"אך מה הוא יגיד?", נפלטה ממנה השאלה שניקרה גם בליבו. הרי גם לאנשים מבוגרים קשה להתמודד עם מבטי החברה, קל וחומר שלילד שכל חייו טובבים סביב החברים-החברה, עם כל נחיצות העניין וטובתו האישית קשה הדבר שבעתיים.
"ומה אנחנו נגיד?" הגיב בשאלה, כיהודי העונה בשאלה נגדית.
"חייבים להסביר לו, שהוא יבין".
"ברור שצריך שהוא יבין", חייך בעגמומיות. "אבל איך נסביר..."
לאחר דיון ארוך נפלה ההכרעה במטבח. זה חייב להיות מהר, ועוד היום.

בטיול קצר עם אבא, תוך כדי שיחה על דא ועל הא לכאורה, אך מכוונת מטרה, גולל יענקל'ה וסיפר שהכי הוא נהנה בת"ת ב'הפסקה' כי אין לו כח לשיעורים הארוכים בכתה, שבכלל לא מבינים מה שהרב'ה אומר... אבא גישש ברגישות ושאל: "האם כל הילדים לא מבינים?" ואז הגיעה התשובה המצערת: "לא, הם כן מבינים. יש אפילו ששואלים שאלות. אך אני לא מבין, סתם יושב..." עם כל הצער שבדבר הודה ר' מנדל להשי"ת על כך שיש עדיין מה לתקן.

בחדר אחד גרה משפחתו של הגר"נ קרליץ. בחדר השני גרה משפחת הגר"ח קניבסקי. בחדר השלישי משפחת הגר"ע זקס, ובחדר הרביעי משפחת הגר"ב וינטרוב. היו שם 2 מטבחים ו-2 שירותים שהיו משותפים לכולם, ואף אחד לא הרגיש 'צר לי המקום'

הצצה מופעימה לחיי ההסתפקות במועט של גדולי הדור

אף בתוך החדר גרו בצפיפות. גם מיטות לא היו לכולם לישון עליהם בלילה. לחלק מהילדים סידרו 'מיטה' ע"י שהניחו שורה של כסאות שהוצמדו לקיר או לארון; אפילו מזרונים לא היו לכולם, ועל הכסאות הניחו שמיה, וכך ישנו בלילות. בהמשך אותה תקופה פתח רבינו שליט"א את בית דינו הגדול על פי עצתם ובקשתם של גדולי ישראל, מרן הסטייפלר ומרן הרב שך, ודיוני בית הדין התנהלו בתוך הבית. היו גם דיונים שהתחילו בשעות ערב מאוחרות כשהילדים כבר נמו את שנתם, ולעיתים התעוררו הילדים מהקולות הרמים של בעלי הדין. כך חיו, בהסתפקות במועט, וכלל כלל לא הרגישו צימצום או מחסור, כל משפחה שמחה במה שיש לה, אף שהיו משפחות ברוכות ילדים.

והעיד על כך בנו של רבינו, הגאון רבי אברהם ישעיהו קרליץ שליט"א רבו של בית המדרש הליגמן (שאף הוא היה בין הישנים על הכסאות), שאף במצב זה הם לא הרגישו הרגשה לא טובה, או הרגשת מסכנות, אלא ההרגשה היתה שזו התקופה המאושרת שלנו!

(נשיח בחוקיר)

"אך השרידים אשר בעם החפצים לזכות לקרבתו יתברך, ולזכות בזכותם לכל שאר ההמוני הנתלה בהם, להם נוגיע לקיים משנת חסידים אשר לא יוכלו לקיים האחרים, הם הם סדרי הפרישות האלה..." (מסילת ישרים פרק יג).

בשנים שלאחר נישואיו התגורר מרן הגר"נ קרליץ שליט"א ברח' הרב בלוי בבני ברק, בדירה של 4 חדרים, בה התחלקו ארבע משפחות - בכל חדר התגוררה משפחה: בחדר אחד גרו הרב והרבנית עם ילדיהם. בחדר השני גרה משפחת הגאון רבי חיים קניבסקי. בחדר השלישי משפחת הגאון רבי עמרם זקס, ובחדר הרביעי משפחת הגאון רבי ברל וינטרוב. היו שם 2 מטבחים ו-2 שירותים שהיו משותפים לכולם. כך חיו בהסתפקות במועט ובשמחה! ואף אחד לא הרגיש 'צר לי המקום'.

בדירה זו היתה מרפסת, ובערב בא הסטייפלר זצ"ל ללמוד עם בנו רבי חיים שהיה באותה עת בשנה ראשונה לנישואיו. בצד אחד של המרפסת ישב הסטייפלר עם בנו ובצידה השני ישב רבנו שליט"א ולמד עם הגאון רבי שלמה זלמן אולמן. באותן השעות היתה קביעות לימוד של הנשים, הרבנית ע"ה עם אשת רבי חיים קניבסקי ע"ה בלימוד ספרי הלכה מוסר ויראה.

האם מותר לאדם לספר לחברו שזוג פלוני התגרש?

הצטרפו אלינו ללימוד היומי בספר 'חפץ חיים'

הגר"א נבצל (משנה ברורה 'ביצחק יקרא' ח"ו בסופו, עמ' ד) שאין היתר לספר זאת כשאינו לתועלת, שהרי מבואר ברש"י (קדושין ג, א ד"ה לא ניחא) שהגרשוין הן גנאי למתגרשים. ויש שכתב (שו"ת לחפץ בחיים ח"א סי' לא) שאין איסור לספר זאת מפני שהדבר מפורסם [או עתיד להתפרסם], אלא שיש להקפיד על תנאי ההיתר שנאמר לגבי 'אפי תלתא', ואין לכוון לגנות ולגלות הדבר. ויש שכתב (נחלי דבש), שאף שעצם העובדה שהתגרשו איננה אסורה משום לשון הרע, מ"מ צריך שיקול הדעת גדול לפני שמספרים, מפני שעל פי רוב נשמע ממילא גנאי על הבעל או על האשה.

בכלל ג' מהלכות רכילות סעיף ג', כותב ה'חפץ חיים' כי רכילות אינה דווקא כשאומר לראובן "כך וכך אמר עליך שמעון", אלא גם כשאומר ללוי "כך וכך שמעתי ששמעון אמר על ראובן". והטעם, כי בדרך כלל הדברים עוברים הלאה ומגיעים לאוזניו של ראובן, ואז תתעורר אצלו תרעומת על שמעון שאמר עליו כך. אמנם, גם במקרה שהמספר בטוח שהדברים לא יגיעו לאוזניו של ראובן, מכל מקום אסור, משום שבדרך כלל יש בדברים גנות או על ראובן או על שמעון, וממילא יש בזה משום לשון הרע.

בביאורים ומוספים שבמהדורת 'דרשו' מביאים בהקשר לכך נידון מספרי הפוסקים: האם מותר לאדם לספר לחברו ששמע שזוג פלוני התגרש? דעת